

ΣΕΡ ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΜΠΛΑΝΤΕΛ

Ο διαπρεπής καθηγητής Οικονομικών Επιστημών μιλάει για τις συνέπειες της πανδημίας και του πολέμου, επισημαίνει ότι το πώς θα πλοηγηθούμε τα επόμενα χρόνια θα είναι καθοριστικό για το μέλλον και ελπίζει ότι οι κρίσεις ίσως αποτελέσουν ευκαιρία για να οικοδομήσουμε έναν πιο δίκαιο κόσμο

«Θα αντιμετωπίσουμε πτώση του βιοτικού επιπέδου τα επόμενα 5-10 χρόνια»

ΣΤΗ
ΜΑΡΝΥ ΠΑΠΑΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ανατροπή των πολιτικών μας «ταυτοτήτων», αύξηση των ανισοτήτων, φόβος απέναντι στην παγκοσμιοποίηση, χάσμα σε εκπαιδευτικό επίπεδο και σε επίπεδο κοινωνικών παροχών των ευρωπαϊκών (ή άλλων) κρατών... Η «συγκομιδή» της υγειονομικής κρίσης αλλά και οι γεωπολιτικές εξελίξεις που την ακολούθησαν, σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα που δημιουργούν ακριβεία και κλιματική κρίση, φοβίζουν.

Όμως, υπάρχει πάντα η ελπίδα της συνεργασίας. Της κοινής αναζήτησης λύσεων. Και αυτήν ο κορυφαίος άγγλος οικονομολόγος, καθηγητής των Οικονομικών Επιστημών στο University College London του Ηνωμένου Βασιλείου **σερ Ρίτσαρντ Μπλάντελ** την προκρίνει έναντι όλων των άλλων. Με μια σειρά θέσεων ευθύνης στο Ην. Βασίλειο και τον τίτλο του ιππότη από το 2014 για τις υπηρεσίες του στις οικονομικές και κοινωνικές επιστήμες, ο κ. Μπλάντελ σήμερα είναι ένας από τους πλέον φημισμένους οικονομολόγους διεθνώς και από την περασμένη εβδομάδα είναι μέλος της μεγάλης ακαδημαϊκής «οικογένειας» του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΟΠΑ) μετά την αναγόρευσή του σε επίτιμο διδάκτορα του Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Ιδρύματος. Ηρθε δε στη χώρα μας για τη λαμπρή τελετή αναγόρευσής του που διοργανώσαν οι πρωτανικές αρχές του ΟΠΑ και με την ευκαιρία αυτή μίλησε στο «Βήμα».

Τρία χρόνια μετά το ξέσπασμα της πανδημίας ήρθε η ώρα της καταμέτρησης των απωλειών. Πώς μπορούμε να διαχειριστούμε τα μεγάλα προβλήματα ανισότητας που δημιουργήθηκαν και το χάσμα που άνοιξε στα εκπαιδευτικά και υγειονομικά μας συστήματα;

«Πριν από την πανδημία ακόμη, οι ανισότητες απεικονίζονταν ήδη ένα μείζον κοινωνικό πρόβλημα. Υπήρχε μια αυξανόμενη και επείγουσα ανάγκη να αντιμετωπιστούν τα μεγάλα κενά που δημιουργούνταν και επηρεάζαν την ευημερία διαφορετικών ομάδων των κοινωνιών μας. Ποια ήταν αυτά; Τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα των μαθητών και μαθητριών που διέφεραν έντονα και συναρπάζοντο από το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των γονέων τους. Τα "μονοπάτια" για καλύτερες δουλειές που ήταν λιγότερα για εκείνους που δεν έφθικαν ποτέ στο πανεπιστήμιο. Οι αυξανόμενες ανισότητες στον πλούτο. Τα συμπεράσματα από τον τομέα της υγείας που έδειχναν επίσης μια ισχυρή κοινωνικοοικονομική απόκλιση. Και πάνω σε όλα αυτά η πανδημία ήρθε για να προκα-

λέσει ταυτόχρονες διαταραχές σε όλες σχεδόν τις πτυχές της ζωής των πολιτών. Ετσι, έριξε τελικά το φως της δημοσιότητας στις υπάρχουσες ανισότητες στην εκπαίδευση, στην εργασία, στον πλούτο και στην υγεία. Παράλληλα, άνοιξε νέα κενά σε τομείς και δυνατότητες που προηγουμένως δεν ήταν τόσο σημαντικές, όπως π.χ. η ικανότητα εργασίας από το σπίτι και η ψηφιακή πρόσβαση. Σε αυτό το πλαίσιο, το χάσιμο διδακτικών ωρών που ακολούθησε το κλείσιμο των σχολείων και η απομόνωση είχαν τεράστιες επιπτώσεις, ειδικά για τα παιδιά από μειονεκτούντα περιβάλλοντα. Την ίδια στιγμή είχαμε μεγάλες απώλειες και στην κατάρτιση των νέων που σχετιζόταν με την εργασία τους, για όσους δεν είχαν πανεπιστημιακές σπουδές. Ο αντίκτυπος στην υγεία ήταν επίσης άνευ προηγούμενου και έγινε πιο έντονος σε λιγότερο εύπορες περιοχές».

Οπότε τι πρέπει να κάνουμε σήμερα;

«Ένα μεγάλο κλίμακας και μακροπρόθεσμο πρόγραμμα, θα έλεγα, για την αντιστάθμιση της απώλειας διδακτικών ωρών που είχαμε σε πολλά μαθήματα, το οποίο να δίνει

τη δυνατότητα ψηφιακής πρόσβασης σε όλους τους μαθητές ώστε να αξιοποιήσουν τα οφέλη της και να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση εξ αποστάσεως. Ομοίως, θα χρειαστεί ένα πρόγραμμα μεγάλης κλίμακας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των καθυστερήσεων και των προγραμμάτων που ακυρώθηκαν στον τομέα της υγείας, όπου επίσης θα έχουμε και τις πιθανές επιπτώσεις της μακροχρόνιας COVID. Πρέπει να σκεφτούμε ότι οι οικονομικές αποδόσεις στις επενδύσεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση και την υγεία θα είναι υψηλές και μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση όλων των αποκλίσεων μέσα στην κοινωνία. Βέβαια θα απαιτήσουν πόρους, οι οποίοι όμως πρέπει να θεωρηθούν ως μακροπρόθεσμες επενδύσεις. Το βέβαιο είναι ότι δεν μπορούμε να μεταθέσουμε αυτό το βάρος στις επόμενες γενιές, οι οποίες ήδη αντιμετωπίζουν την αβεβαιότητα του μέλλοντος και τις πιθανές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Ακόμη, θα πρέπει να μάθουμε πώς να φορολογούμε τις σημερινές γενιές καλύτερα και πιο δίκαια. Αυτή είναι μια μεγάλη μακροπρόθεσμη πρόκληση και δεν θα επιτευχθεί μέσω μικρότερης

κλίμακας μεταρρυθμίσεων. Θα απαιτήσει προσεκτική ισορροπία της εκπαιδευτικής πολιτικής, της φορολογικής πολιτικής και της πολιτικής καινοτομίας. Η κρίση της πανδημίας μπορεί τελικά να δημιουργήσει την ανάγκη αλλά και την υποστήριξη που απαιτείται για κοινωνικές αλλαγές. Μπορεί να δώσει την έμφαση που χρειαζόμαστε στην οικοδόμηση μιας δικαιότερης κοινωνίας. Βεβαίως, κάτι τέτοιο δεν είναι σίγουρο. Κι αυτό γιατί όλες οι οικονομίες των χωρών μας αντιμετωπίζουν πρωτοφανή επίπεδα χρέους (σε καιρό ειρήνης) αλλά και αυξανόμενο ενεργειακό κόστος».

Βλέπετε τη δημιουργία νέων κινήματων στις κοινωνίες μας ή νέων πολιτικών ερωτημάτων που θα απαιτήσουν άμεσα απαντήσεις;

«Πολλές από τις "βεβαιότητες" στην ταυτότητα των καθηγουμένων προτύπων ψηφοφόρων μεταξύ Αριστεράς και Δεξιάς έχουν εξαφανιστεί. Άλλες εκδόχες τους έχουν γίνει πλέον σημαντικότερες. Όπως, για παράδειγμα, η σημασία για κάποιους της εθνικής ταυτότητας και η δυσπιστία προς τους ξένους αλλά και προς την έννοια της παγκοσμιοποίησης. Αυτό έχει δημιουργήσει νέα, πιο εκσοστρεφή λαϊκιστικά κόμματα. Κατά την άποψή μου, αυτό μπορεί να αποδοθεί στις ανισότητες και τον τοπικό, περιφερειακό χαρακτήρα της βιομηχανικής παρακμής, η οποία έχει οδηγήσει σε εγκαταλελειμμένες κοινότητες, όπου οι νέοι και μορφωμένοι φεύγουν αφήνοντας πίσω άλλους που αισθάνονται ότι απειλούνται από τον έξω κόσμο και από τις αλλαγές στην κοινωνία. Η αντιμετώπιση αυτών των ανησυχιών δεν είναι εύκολη υπόθεση. Απαιτεί την ανοικοδόμηση κοινοτήτων και τη δημιουργία θέσεων εργασίας με καλές ευκαιρίες σταδιοδρομίας, καλές θέσεις εργασίας. Φυσικά, αυτό που περιέγραφα εδώ είναι οι διαφορές μεταξύ των περιοχών που ακμάζουν και εκείνων που έχουν "αφεθεί πίσω". Παράλληλα με τα παραπάνω, οι ανισότητες μεταξύ των γενεών έχουν τονιστεί με την κλιματική αλλαγή. Οπότε, τα κοινωνικά κινήματα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής είναι πιθανό να είναι το είδος των νέων κινήματων και των αντιστάσεων φαινομένων που θα δούμε πιθανά να αυξάνονται τα επόμενα χρόνια στην πολιτική και κοινωνική μας ζωή».

Μετά την υγειονομική κρίση όμως είναι ένας πόλεμος...

«Ο πόλεμος στην Ουκρανία είναι μια τραγωδία και σίγουρα υπάρχουν προκλήσεις μπροστά μας. Θα ξεχωρίσω τρεις: Πρώτον, οι "καθυστερήσεις" στα θέματα υγείας και εκπαίδευσης που δημιουργήσε η πανδημία. Δεύτερον, οι τεράστιες αυξήσεις στις τιμές της ενέργειας που ήταν ήδη εμφανείς πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και η άνοδος των συνολικών τιμών μέσω της διακοπής της αλυσίδας εφοδιασμού. Τρίτον, η μεγάλη κλίμακας μετανάστευση εκτοπιζόμενων οικογενειών από την Ουκρανία. Όλες αυτές οι προκλήσεις υποδηλώνουν ότι θα αντιμετωπίσουμε μια περίοδο πτώσης του βιοτικού επιπέδου τόσο λόγω των υψηλότερων φόρων όσο και λόγω των υψηλότερων τιμών. Το πώς θα πλοηγηθούμε τα επόμενα 5-10 χρόνια θα είναι κρίσιμο. Τα υψηλά επίπεδα συσσωρευμένου χρέους που αντιμετωπίζουν όλες οι χώρες μετά την πανδημία θα κάνουν αυτή την πλοήγηση ακόμη πιο δύσκολη. Όταν υπάρχουν προκλήσεις τέτοιου μεγέθους, είναι δύσκολο να μη μελετάμε όλους τους πιθανούς τρόπους, υπάρχει επίσης κάποια αισιοδοξία. Δείχνοντας ότι ανταποκριθήκαμε στην πρόκληση, μπορούμε να εργασιτούμε όλα μαζί για να οικοδομήσουμε έναν κόσμο πιο δίκαιο και χωρίς αποκλεισμούς».

